

PM Rotel VIII (Dnr KS 2018/1121)

God och nära vård - En primärvårdsreform (SOU 2018:39)

Remiss från Socialdepartementet

Remisstid den 15 november 2018

Borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

1. Remissen besvaras med hänvisning till vad som sägs i stadens promemoria.
2. Paragrafen justeras omedelbart.

Föredragande borgarråden Jan Jönsson och Erik Slottner anför följande.

Ärendet

I delbetänkandet God och nära vård – En primärvårdsreform (SOU 2018:39) presenterar utredningen en fördjupad färdplan och målbild för omstrukturering av svensk hälso- och sjukvård. I utredningen lämnas ett antal förslag för att tydliggöra primärvårdens uppdrag och skapa förutsättningar för en stark primärvård som utgångspunkt för ökad närhet till patienten. Tillsammans ska dessa förslag utgöra grunden för en primärvårdsreform.

Stadsledningskontoret och äldreförvaltningen besvarade det förra delbetänkandet God och nära vård – En gemensam färdplan och målbild (SOU 2017:53) och var positiva till utredningens uppdrag att förändra hälso- och sjukvårdens struktur. Enligt stadsledningskontoret är förslagen i God och nära vård (SOU 2018:39) i linje med föregående delbetänkande (SOU 2017:53) och kan skapa bättre förutsättningar för en stärkt primärvård.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, socialnämnden, äldrenämnden, Farsta stadsdelsnämnd, Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd och Norrmalms stadsdelsnämnd.

Stadsledningskontoret anser att förslagen i är i linje med föregående delbetänkande (SOU 2017:53) och kan skapa bättre förutsättningar för en stärkt primärvård.

Socialnämnden ställer sig positiv till huvuddragen i utredningen och instämmer i att en väl fungerande samverkan och samordning mellan kommun och landsting är avgörande för framtidens nära vård.

Äldrenämnden besvarade det förra delbetänkandet och ansåg då att utredningen var välkommen och nödvändig. Äldrenämnden vill även i det här andra delbetänkandet framhålla de tidigare synpunkterna när det gäller att: den gemensamma målbilden ska nås i samverkan med de olika huvudmännen, en långsiktig och etablerad samverkan mellan kommuner, landsting och lärosäten kan bidra till att säkerställa den framtida kompetensförsörjningen, och att det i det fortsatta arbetet även tydliggöra vikten

av läkarens kompetens och ansvar samt tillgänglighet för patienter på särskilda boenden

Farsta stadsdelsnämnd ställer sig positiv till de förändringar som utredningen föreslår. Nämnden instämmer i att om vi ska bibehålla eller öka kvaliteten i hälso- och sjukvården, möta de demografiska och epidemiologiska förändringarna samt kunna möta det stora behovet av ett intensifierat och brett förebyggande arbete och samtidigt ha kontroll på kostnaderna, kan vård och omsorg inte organiseras på samma sätt som i dag.

Hässelby-Vällingbys stadsdelsnämnd är positiv till förslagen till att primärvårdens uppdrag tydliggörs för att underlätta samverkan med kommunerna, att patientens delaktighet betonas och hälso- och sjukvårdssystemet omstruktureras.

Norrmalms stadsdelsnämnd anser att delbetänkandet visar vägen att gå för att möta de behov som kommer att uppstå till följd av den demografiska och epidemiologiska utvecklingen, behov som dagens hälso- och sjukvårdssystem inte kan tillgodosätta. Att stärka primärvården kommer att bidra till en mer jämlik hälsa oavsett var i landet den enskilde individen bor och ge alla en nära vård.

Våra synpunkter

Vi delar stadsledningskontorets uppfattning att en stärkt primärvård spelar en viktig roll i ett bättre fungerande vårdssystem och att det är positivt att utredningen försöker skapa ett tydligare uppdrag för primärvården. Vi delar även stadsledningskontorets uppfattning att de ekonomiska konsekvenserna för den kommunala sektorn måste bli väl belysta.

Digitalisering är av avgörande betydelse för att sjukvården ska bli mer effektiv, att vårdpersonalen ska kunna lägga mer tid på patienterna och att den kunskap som finns om patienterna ska kunna omsättas i ökad kvalitet i behandlingen. För kunskapsstyrning och forskning på primärvårdens område är dessutom tillgång till kvalitativ data och statistik på aggregerad nivå av avgörande betydelse. Det är dock viktigt att nya rapporteringssystem inte leder till ökad administrativ belastning i en sektor där den administrativa bördan redan är för tung.

Stockholms stad har tagit över ansvaret för hemsjukvården för personer som får insatser enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS). Vi noterar de brister i samverkan mellan landstingets och kommunens hälso- och sjukvårdsansvar som utredningen pekar på, och som inte har varit helt okända även för oss. Det är viktigt att den kommunala hälso- och sjukvården inte glöms bort och att det personcentrerade arbetssättet, som utredningens förslag strävar mot, blir levande praxis och inte endast en målsättning på papper, i mötet mellan landstingets och kommunens ansvar. Vi ser fram emot utredningens fortsatta arbete på denna punkt.

Vi föreslår att borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

1. Remissen besvaras med hänvisning till vad som sägs i stadens promemoria.
2. Paragrafen justeras omedelbart.

Stockholm den 8 november 2018

JAN JÖNSSON

ERIK SLOTTNER

Bilaga

Remiss av Socialdepartementets utredning God och nära vård – En primärvårdsreform

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådens förslag.

Remissammanställning

Ärendet

I delbetänkandet *God och nära vård – En primärvårdsreform* (SOU 2018:39) presenterar utredningen en fördjupad färdplan och målbild för omstrukturering av svensk hälso- och sjukvård. I utredningen lämnas ett antal förslag för att tydliggöra primärvårdens uppdrag och skapa förutsättningar för en stark primärvård som utgångspunkt för ökad närhet till patienten. Tillsammans ska dessa förslag utgöra grunden för en primärvårdsreform.

Stadsledningskontoret och äldreförvaltningen besvarade det förra delbetänkandet *God och nära vård – En gemensam färdplan och målbild* (SOU 2017:53) och var positiva till utredningens uppdrag att förändra hälso- och sjukvårdens struktur. Enligt stadsledningskontoret är förslagen i *God och nära vård* (SOU 2018:39) i linje med föregående delbetänkande (SOU 2017:53) och kan skapa bättre förutsättningar för en stärkt primärvård.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, socialnämnden, äldrenämnden, Farsta stadsdelsnämnd, Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd och Norrmalms stadsdelsnämnd.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 22 oktober 2018 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsledningskontoret och äldreförvaltningen besvarade det förra delbetänkandet *God och nära vård – En gemensam färdplan och målbild* (SOU 2017:53) och var positiva till utredningens uppdrag att förändra hälso- och sjukvårdens struktur. Enligt stadsledningskontoret är förslagen i *God och nära vård* (SOU 2018:39) i linje med föregående delbetänkande (SOU 2017:53) och kan skapa bättre förutsättningar för en stärkt primärvård.

I delbetänkandet framgår det att en närmare reglering av primärvårdens grunduppdrag medför ett visst intrång i den kommunala självstyrelsen. Stadsledningskontoret anser att det är svårt att överse konsekvenserna för kommunsektorn och att detta behöver förtydligas. Vidare anser stadsledningskontoret att de ekonomiska konsekvenserna för kommunsektorn inte tillfyllest och uppmanar att denna aspekt analyseras vidare. Stadsledningskontoret förutsätter att kommunsektorn ersätts för de merkostnader förslaget kan komma att medföra.

Målbild och färdplan

I delbetänkandet föreslås det att den gemensamma färdplanen och målbilden för omstruktureringen av hälso- och sjukvårdssystemet fördjupas. Stadsledningskontoret är positiv till förslaget att olika berörda aktörer ska ges möjlighet att följa och stämma av statusen för genomförandet av färdplanen samt vid behov föreslå justeringar i inriktningen av färdplanen. Stadsledningskontoret vill belysa vårdtagarnas olika förutsättningar att ta till sig information och uppmanar delbetänkandet att säkerställa att förslaget når ut till samtliga grupper människor.

Ett nationellt utformat uppdrag för primärvården

Stadsledningskontoret anser att det är bra att utredningen tydliggör primärvårdens uppdrag. Detta är centralt då samverkan mellan kommun och landsting är en viktig förutsättning

för att upprätthålla en ändamålsenlig samordning för den enskilde patienten. Likaså är det utifrån ett patientperspektiv viktigt att tydliggöra hur det svenska hälso- och sjukvårdssystemet fungerar. Detta för att skapa rätt förväntningar och ge möjlighet till stöd och vägledning vad gäller den egna hälsan.

Digitalisering och behovet av ökade möjligheter till uppföljning på aggregerad nivå
Digitalisering kopplat till *Vision e-hälsa 2025* betonas i utredningen. Stadsledningskontoret är positiv till att utredningen lyfter fram vikten av att primärvården ska ta till vara på de digitaliseringsmöjligheter som finns. Detta eftersom den tekniska utvecklingen och digitaliseringen ger möjlighet till en god och effektiv samverkan mellan olika huvudmän och vårdgivare. Ett primärt behov som finns enligt stadsledningskontoret är en nationell lösning med gemensamma standarder av digitala system som ”talar med varandra”.

Kontinuitet i primärvården

Stadsledningskontoret delar utredningens uppfattning att en fast läkarkontakt i primärvården är central för patientsäkerheten.

Stadsledningskontoret föreslår att remissen *God och nära vård – En primärvårdsreform* anses besvarad med vad som sägs i detta tjänsteutlåtande.

Socialnämnden

Socialnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 18 september 2018 att godkänna förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämna det till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Socialförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 17 augusti 2018 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen ställer sig positiv till huvuddragen i utredningen och instämmer i att en väl fungerande samverkan och samordning mellan kommun och landsting är avgörande för framtidens nära vård.

Vidare ser förvaltningen positivt på att bemanning och kompetens bör organiseras i nätverk och team över huvudmannagränser och att partnerskap med patienterna ska ersätta nuvarande hierarkier. Den tekniska utvecklingen och digitaliseringen är avgörande faktorer för god effektiv samverkan mellan olika huvudmän och vårdgivare.

Förvaltningen vill lyfta fram att Socialstyrelsen bör ges i uppdrag att förtydliga gränssnittet gällande primärvårdens uppdrag i förhållande till andra vårdnivåer i nya förslaget 2 kap. 6§ HSL. Förvaltningens uppfattning är att ett otydligt gränssnitt lätt leder till att patienter bOLLAS mellan olika vård- och omsorgsgivare. Förvaltningen anser vidare att det behöver tydliggöras att den kommunala hälso- och sjukvården ingår i primärvården.

Slutligen vill förvaltningen särskilt framhålla vikten av att utredningen lyfter fram att personer med funktionsnedsättning har sämre förutsättningar för hälsa och kan ha svårigheter med att ta del av den vård som erbjuds. I och med att utredningen synliggör detta bör framtidens nära vård få större förutsättningar att bli jämlik.

En viktig uppgift för primärvården, som angränsar till många av kommunens uppdrag, är arbetet med vård inom området psykisk ohälsa. Det är väsentligt att de signaler om ökande psykisk ohälsa som lyfts i undersökningar motsvaras av ett utbud av god vård inom primärvården

Förvaltningen föreslår att socialnämnden godkänner detta tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Äldrenämnden

Äldrenämnden beslutade vid sitt sammanträde den 18 september 2018 att godkänna förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämna det till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Äldreförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 23 augusti 2018 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsledningskontoret och äldreförvaltningen besvarade det förra delbetänkandet och ansåg då att utredningen var välkommen och nödvändig. Äldreförvaltningen vill även i det här andra delbetänkandet framhålla de tidigare synpunkterna när det gäller att:

- den gemensamma målbilden ska nås i samverkan med de olika huvudmännen
- en långsiktig och etablerad samverkan mellan kommuner, landsting och lärosäten kan bidra till att säkerställa den framtida kompetensförsörjningen
- det i det fortsatta arbetet även tydliggöra vikten av läkarens kompetens och ansvar samt tillgänglighet för patienter på särskilda boenden

När det gäller E-hälsa och digitalisering så anser äldreförvaltningen att det är av stor vikt att det sker en utveckling av gemensamma digitala system och en förändring av nuvarande lagsstiftning för dokumentation. För att upprätthålla patientsäkerhet och följa *Lagen om samverkan vid utskrivning från slutet hälso- och sjukvård* (SFS 2017:612) så behövs det gemensamma digitala lösningar för dokumentation, kommunikation och informationsutbyte inom och mellan verksamheterna samt mellan verksamheterna och patienterna.

I utredningen påtalas att samordning och samverkan mellan huvudmännen och mellan olika enheter hos huvudmännen utgör fortsatt stora utmaningar i hälso- och sjukvården och omsorgen, vilket är viktigt att beakta och utveckla. Samverkanforum på olika nivåer mellan kommun och landsting är en viktig förutsättning för att upprätthålla samordning för den enskilde patienten. En fungerande samverkan utifrån gemensamma uppdrag mellan huvudmännen bidrar även till respekt och tillit för varandras verksamheter.

En fast vårdkontakt ska utses om patienten begär det eller det är nödvändigt för att tillgodose dennes behov av trygghet, kontinuitet och säkerhet, vilket äldreförvaltningen instämmer i.

Utredningen föreslår att den gemensamma färdplanen och målbilden för omstruktureringen av hälso- och sjukvårdssystemet fördjupas och att detta ska ske genom ett tydliggörande avseende ett personcentrerat arbetssätt. Utredaren anser också att ska vara en tydligare inkludering av den kommunala verksamheten, vilket äldreförvaltningen uppskattar med tanke på den kommunala hälso- och sjukvården och socialtjänsten. Äldreförvaltningen anser att utredningens förslag att ge samtliga aktörer en gemensam möjlighet att kunna följa förändringen utifrån färdplanen är positivt.

Jämställdhetsanalys

Utredaren skriver att genom en stärkt kontinuitet i relationer mellan patient och såväl fasta läkarkontakter som fasta vårdkontakter, finns bättre förutsättningar att skapa goda relationer och tillit vilket i sin tur underlättar för patienten att lyfta känsliga frågor såsom våld i nära relationer (Våld i nära relationer drabbar både kvinnor och män, men kvinnor drabbas oftare av upprepat och mer allvarligt våld) och begynnande psykisk ohälsa. I dagsläget är det fler kvinnor än män som lider av psykisk ohälsa men samtidigt fler män som tar sitt liv. Genom förbättrad kontinuitet ges bättre förutsättningar att bygga tillitsfulla relationer och möta behoven hos varje enskild kvinna, man, flicka, pojke eller person med annan könsidentitet. Detta förväntas i förlängningen bidra till en stärkt jämställdhet.

En majoritet av hälso- och sjukvårdens personal är kvinnor och förslagen kan få betydelse för jämställdheten mellan män och kvinnor genom påverkan på deras arbetsmiljö. Vidare

skriver utredaren att det under senare tid har rapporterats om ökande sjukskrivningar p.g.a. utmattningssyndrom bland exempelvis unga kvinnliga läkare och höga sjukskrivningstal generellt inom vård- och omsorgsyrken.

Farsta stadsdelsnämnd

Farsta stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 20 september 2018 att godkänna förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämna det till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Farsta stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 23 augusti 2018 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen ställer sig positiv till de förändringar som utredningen föreslår. Vi instämmer i att om vi ska bibehålla eller öka kvaliteten i hälso- och sjukvården, möta de demografiska och epidemiologiska förändringarna samt kunna möta det stora behovet av ett intensifierat och brett förebyggande arbete och samtidigt ha kontroll på kostnaderna, kan vård och omsorg inte organiseras på samma sätt som i dag.

Förvaltningen delar således utredningens uppfattning om att det krävs en förändring av strukturen och sättet att organisera för att åstadkomma såväl ökad kvalitet och patientdelaktighet som bättre tillgänglighet och effektivare resursutnyttjande. Och som utredningen påpekar, anser även förvaltningen att primärvården ska vara första linjen i svensk hälso- och sjukvård, vilken behövs för att kunna tillhandahålla integrerade och personcentrerade hälsotjänster på det önskade sättet.

Förvaltningen delar även uppfattningen att en stark primärvård är nödvändig om Sverige ska kunna leva upp till Agenda 2030:s mål vad gäller såväl hälsa som den övergripande målsättningen om hållbar utveckling. I linje med utredningens påpekanden anser även förvaltningen att det krävs insatser på alla nivåer i samhället för att skapa ett modernt, jämlikt, tillgängligt och effektivt hälsosystem.

Förvaltningen välkomnar förslaget om att primärvårdens uppdrag i hälso- och sjukvårdslagen ska tydliggöras, där det ska framgå att primärvården är första vårdnivån, och att det är dit befolkningen i första hand ska vända sig med sina hälso- och sjukvårdsbehov. Förvaltningen är även positiv till att utredningen betonar patientens delaktighet och att det tydliggörs att primärvården är navet i vården och omsorgen och samspelar med övriga insatser från annan specialistvård på och utanför sjukhuset samt med övrig kommunal hälso- och sjukvård och omsorg.

Avslutningsvis bedömer förvaltningen att om utredningens förslag realiserats kommer det att ha en positiv effekt för invånarna i stadsdelsområdet, inte minst för alla äldre som bedöms multisjuka, vilka genom en stärkt primärvård förmodas få ett minskat behov av akut- och specialistsjukvård.

Förvaltningen ser med tillförsikt fram emot utredningens slutbetänkande, där även andra viktiga frågeområden kommer att avhandlas, exempelvis samverkan mellan kommun och landsting.

Förvaltningen föreslår att stadsdelsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 20 september 2018 att godkänna förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämna det till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Hässelby-Vällingby stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 3 september 2018 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen är positiv till förslagen till att primärvårdens uppdrag tydliggörs för att underlätta samverkan med kommunerna, att patientens delaktighet betonas och hälso- och sjukvårdssystemet omstruktureras.

Norrmalms stadsdelsnämnd

Norrmalms stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 27 september 2018 att godkänna förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämna det till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Norrmalms stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 21 augusti 2018 har i huvudsak följande lydelse.

Delbetänkandet visar vägen att gå för att möta de behov som kommer att uppstå till följd av den demografiska och epidemiologiska utvecklingen, behov som dagens hälso- och sjukvårdssystem inte kan tillgodose behovet. Att stärka primärvården kommer att bidra till en mer jämlik hälsa oavsett var i landet den enskilde individen bor och ge alla en nära vård.

För att vården ska ligga i framkant och kunna möta behovet hos individen och befolkningen samt för att få kontroll över kostnader behövs mer förebyggande insatser. För den enskilde individen stärks även den personcentrerade vården, kontinuitet, tillgänglighet och målet med en ”sömlös” vård som utgår från patientens behov kan uppnås.

Förvaltningens biståndshandläggare erbjuder äldre som har insatser från olika huvudmän en samordnad individuell plan (SIP). Syftet med SIP är att skapa en samordnad planering för den enskilde. Ofta har multisjuka äldre många insatser från olika huvudmän, till exempel kommun, primärvård och andra myndigheter eller vårdgivare. Genom att påkalla ett SIP-möte förväntas alla aktörer närvara och samordna insatser och genom detta underlätta för den enskilde och skapa förutsättningen för en sammanhållande omsorg.

Utredningen visar att en av nycklarna till att lyckas är bemanning och att denna används på ett klokt sätt. Att kunna se helheten hos individen innebär att man behöver arbeta i team med ett interprofessionellt synsätt. Positivt är att man vill utbilda fler läkare inom allmänmedicin för att täcka de behov som kommer att finnas.

Förvaltningen har uppmärksammat att utredningen förlår att en MAR-funktion ska finnas i samtliga kommuner, alltså en person som är medicinskt ansvarig för rehabilitering, något som idag är etablerat i Stockholms stad.

För att kunna följa vården över tid och kvalitetssäkra insatser är det av vikt att statistik och forskning även utförs inom området primärvård.